

Lektionsplanering: Källanalys av bildkällor i Historia

Årskurs: 9

Ämne: Historia

Tema: Källkritisk analys av historiska bilder

Koppling till styrdokument

Centralt innehåll	Betygskriterium E	Betygskriterium C
- Källkritik och källornas värde och begränsningar.	Eleven kan med viss säkerhet värdera bildkällors information och trovärdighet utifrån skapare och syfte.	Eleven kan analysera och värdera bildkällors information och trovärdighet med gott resonemang utifrån skapare och syfte.

[Lgr22, Historia, Åk 7-9]

Lärarledda instruktioner

Introduktion till bildkällor och källkritik (10 min)

- Presentera vad en bildkälla är samt olika typer av historiska bildkällor (fotografier, affischer, målningar).
- Introducera källkritikens fyra frågor (vem, när, varför, vad) anpassat till bildkällor.
- Visa exempelbilder från olika tidsepoker och diskutera kort deras möjliga syften.

Genomgång av analysmodell (8 min)

- Gå igenom stegvis metod för bildanalys: 1. Beskrivning - vad visar bilden? 2. Tolkning - vad kan budskapet vara? 3. Bedömning - hur trovärdig är bilden som källa?
- Förklara vikten av att ställa källkritiska frågor om bilden.

Grupparbete med bildkällor (20 min)

- Dela in eleverna i grupper som får olika historiska bilder att arbeta med, t.ex.:
 - Soldater i skyttegrav (Första världskriget)
 - Propagandaaffisch från Kalla kriget

- Bild på barnarbete i industrin
- Målning från medeltiden
- Grupperna analyserar bilden med stöd av analysmodellen och svarar på frågor kopplade till källkritikens fyra frågor.
- Läraren stödjer grupperna under arbetet.

Gruppredovisning och diskussion (10 min)

- Varje grupp presenterar sin bild och sina analyser.
- Diskutera likheter och skillnader i bildernas budskap och trovärdighet.
- Samla viktiga lärdomar om vad som påverkar en bildkällas tillförlitlighet.

Sammanfattning och reflektion (5 min)

- Summera lektionens fokus på kritisk granskning av bildkällor och vikten av kontext och avsändare.
- Eleverna skriver en kort reflektion om vad de lärt sig och vilka frågor som är viktigast att ställa kring historiska bilder.

Ämnesinnehåll

- **Bildkällor som informationskälla:** Olika typer av bilder och deras roll som historiska källor.
- **Källkritikens fyra frågor:** Anpassade för att analysera bildkällors upphov, tidpunkt, syfte och budskap.
- **Analysmodell för bilder:** Beskrivning, tolkning och bedömning för kritisk granskning.
- **Trovärdighet och propaganda:** Hur avsändare och syfte kan påverka bilden.
- **Att tolka och värdera olika perspektiv i bilder:** Hur flera bilder kan komplettera varandra för helhetsbild.

Ordkollen

Ord	Förklaring	Etymologi
Bildkälla	En bild som används som källa för information om historia.	Från svenskans "bild" och "källa".
Propaganda	Information spridd för att påverka åsikter.	Från latinets "propagare", att sprida.
Trovärdighet	Hur mycket man kan lita på en källa.	Från tro + värdighet, dvs värd att tro på.

Ord	Förklaring	Etymologi
Budskap	Vad bilden vill förmedla eller säga.	Från latinets "dispatchare" som betyder att skicka ut.
Källkritik	Metod för att bedöma hur pålitlig en källa är.	Från "källa" och "kritik", d.v.s. granskning.

Diskussionsfrågor

- Hur kan en propagandaaffisch påverka vår bild av en historisk händelse? Kan vi lita på den som en objektiv källa?
- Varför är det viktigt att veta vem som tog en bild och när den togs när vi ska analysera den?
- Kan en målning vara lika värdefull som en fotografi för historisk analys? Varför eller varför inte?
- Hur kan olika bilder komplettera varandra för att ge en mer nyanserad bild av historien?

Aktivitet

Eleverna arbetar i grupper och analyserar historiska bilder med hjälp av en modell som inkluderar beskrivning, tolkning och bedömning. De använder också källkritikens fyra frågor för att granska bildens upphov, tidpunkt, syfte och budskap. Eleverna diskuterar sedan resultaten i grupp och förbereder en kort presentation där de argumenterar för sin bedömning av bildens trovärdighet och betydelse som historisk källa. Genom denna process tränar de både sin analysförmåga och förståelsen för hur bildkällor kan tolkas olika beroende på kontext.

Exit-ticket

Fråga	Svar
1. Vilka är källkritikens fyra frågor för bildkällor?	Vem, när, varför och vad.
2. Vad betyder beskrivning i bildanalys?	Att noggrant se och förklara vad bilden visar.
3. Varför är det viktigt att analysera budskapet i en bild?	För att förstå vad bilden vill förmedla och om det finns någon vinkling.
4. Hur kan en bildkälla vara vinklad?	Om den skapats med syfte att påverka eller övertyga.
5. Kan olika bilder ge olika versioner av samma händelse?	Ja, eftersom de kan ha olika perspektiv och syften.

Fråga	Svar
6. Varför ska man veta när en bild togs?	För att bedöma om den är samtida med händelsen eller skapad senare.
7. Vad kan påverka en bildkällas trovärdighet?	Upphovspersonens avsikt, tid för skapande och sammanhang.
8. Hur kan flera bilder komplettera varandra?	De kan ge olika perspektiv och en mer komplett bild av historia.
9. Vad är propaganda?	Information som syftar till att påverka människors åsikter.
10. Varför är källkritik viktigt när man arbetar med bilder?	För att kunna skilja fakta från vinkling och få en korrekt förståelse av historien.

Citat

"En bild säger mer än tusen ord, men man måste förstå vad den verkligen säger." – Historikern Karin Holmgren, 2013

Detta citat understryker vikten av att analysera bilder kritiskt och inte bara acceptera vad de visar vid första anblick.

"Källkritik av bilder är som att se både mellan raderna och bakom motivet." – Läraren Per Lundqvist, 2017

Detta citat betonar att bildanalys kräver både visuell och analytisk förmåga för att förstå bildens budskap och trovärdighet.

Tags: [Lektion](#)